

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Microsynodvs Norinbergen.

Mosham, Ruprecht von

[Köln]

VD16 M 6434

Sententiae D. Martini Lvtheri [quod] doctrina legis in ecclesia sit necessaria ad docendam poenitentiam , contra quosdam Antinomus, Vittenbergæ publice disputatæ, Anno 1538.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36760

SENTENTIAE

D. MARTINI LVTHERI

q̄ doctrina legis in ecclesia sit necessaria ad doc-
cendam p̄nitentiam, contra quosdam
Antinomos, Vittenbergæ publice
disputata, Anno 1538

LECTORI S.

EDitæ sunt sententiæ Vittenbergæ a D. Martino Luthero
contra quorundam falsam opinionem, qui doctrinam
legis ex ecclesia uolebant sublatam esse. Quia enim Paulus
dicit iustitiam dei sine lege reuelatam esse, & legem non esse
se datam ut per eam iustificaremur, sentiebant legis doctrinam
nam in totum abijciendam esse. Hic error, cum neq; nouus
esset, & magnam totius doctrinæ Christianæ ruinam secum
traheret, magna causa fuit, cur D. Lutherus cuius autoritate
isti impium dogma defendebant, sententiam suam de lege
& p̄nitentiâ his propositionibus clare exponeret, ut patet
lam ostenderet se a talibus dissentire. Quia aut plurimum
in eo positum est, si doctrina p̄nitentiæ pura in ecclesia
extet, & sententiæ illæ Lutheri in plures chartas dissipatae
essent, uoluimus eas denuo in uno libello propositas edere,
ut & conseruari facilius possent, sic in unum congestæ,
& latius etiam diuulgari in Fratres. Nihil enim negligendum
pijs est, quod aliquo modo ad propagationem sanæ
doctrinæ est utile. Vale,

ENERVNT in manus meas quædam positiones
(is titulus erat) incerto autore, inter Fratres sparsæ,
quas ne silentio uiderer approbare, uolui impro-
bandas inuulgare, ut testatum facerem, quibus pos-
sem, nos ab huiusmodi portentis prorsus abhorre-
re. Id quod sequentibus contrarijs disputationibus, infra manifestum fa-
ciemus.

- 1 Pœnitentia docenda est, non ex decalogo, aut ulla lege Mosi, sed ex uiolatione filij per euangelium.
- 2 Nam Christus Luc. ult. ait: Sic oportuit Christum mori, & hoc modo intrare in suam gloriam, ut prædicentur in nomine suo pœnitentia & remissio peccatorum.
- 3 Et Christus apud Iohannē ait: Spiritum arguere mundum de peccato, non legem.
- 4 Idem docet ultima concio Christi: Ite, prædicite euangelium omni creaturæ.
- 5 Paulus cum ad Philip. ait (Hoc sentite in uobis, quod & in Christo Iesu, ut in timore & tremore salutem uestram operemini) præclare statuit, docendam esse pœnitentiam (quam uocat timorem & tremorem) ex memoria Christi, non ex lege.
- 6 Ex cõcionibus Pauli & Barnabæ satis manifestum est, non esse opus lege ad ullam partem iustificationis.
- 7 Sine quacunq; re datur spiritus sanctus, & homines iustificantur, ea res non est necessaria ut doceatur, neq; pro principio, neq; medio, neq; fine iustificationis.
- 8 At datus olim, datur perpetuo spiritus sanctus, & iustificantur homines sine lege, per solū euangeliū de Christo.

9 Ergo lex Mosi non est necessaria ut doceatur, neque pro principio, neque medio, neque sine iustificationis.

10 Maior est certa experientia, quam afferunt Paulus & Barnabas.

11 Idem iudicabis de minore, Nam spiritus sanctus cecidit uisibili specie super gentes.

12 Et quid igitur, quidam sine uerbo, imo contra uerbum Christi, contra exemplum apostolorum, faciunt legem primam partem, & quidem necessariam ad doctrinam iustificationis.

13 Quare pro conseruanda puritate doctrinae, resistendum est ijs qui docent euangelium non praedicandum, nisi antea prius quassatis & contritis per legem.

14 Qui enim affingunt uerbis Christi improprium hunc sermonem, & docent primum legem, deinde euangelium docendum esse, hi sunt uerborum Christi contortores, non enim consistunt in simplicitate uerborum Christi.

15 Nam ut consistendum erat in simplici sensu uerborum illorum, Hoc est corpus meum: Ita consistendum erit nobis in simplicitate illorum uerborum, Ite, praedicate euangelium, baptizantes &c.

16 Lex tantum arguit peccata, & quidem sine spiritu sancto, ergo arguit ad damnationem.

17 Opus est autem doctrina, quae magna efficacia non damnat, sed & saluat simul. Ea autem est euangelium, quae coniunctim docet poenitentiam & remissionem peccatorum.

18 Nam euangelium Christi docet iram dei de caelo, & simul iustitiam dei, Rom. 1. Est enim praedicatio poenitentiae coniuncta promissioni, quam ratio non tenet naturaliter, sed per reuelationem diuinam.

Recentiorum commentaria parum sibi constant, alicubi enim pure, alicubi impure modum iustificationis tradunt,

¶ Haecenus positiones erroneae, contra quas

D. Lucherus in sequentibus sententijs disputat,

DISPVATIO

D. Martini Lut. contra quosdam Antinomos.

- 1 Pœnitentia omnium testimonio & uero, est dolor de peccato, cum adiuncto proposito melioris uitæ.
- 2 Hic dolor proprie aliud nihil est, nec esse potest, quàm ipse tactus seu sensus legis in corde seu conscientia.
- 3 Multi enim audiunt quidem legem, sed quia sensum seu uim legis non sentiunt, nihil dolent neq; pœnitent.
- 4 Pœnitentiæ prior pars, scilicet dolor, est ex lege tantus. Altera pars, s. propositum bonum, non potest ex lege esse.
- 5 Non potest enim homo territus à facie peccati, bonum proponere suis uiribus, cum nec quietus & securus id possit.
- 6 Sed uì peccati cõfusus & obrutus, cadit in desperationẽ & odiũ dei, seu descendit ad inferos, ut scriptura loquitur.
- 7 Ideo addenda est legi promissio seu euangelion, quæ conscientiam territam pacet & erigat, ut bonũ proponat.
- 8 Pœnitentia solũ ex lege, est dimidiũ, uel initiũ pœnitentiæ, seu p synecdochen pœnitentia, q̃a caret bono pposito.
- 9 Et si perseverat, fit pœnitentia Cain, Saul, Iudæ, & oĩm de dei misericordia diffidentium & desperantiũ .i. pereuntũ.
- 10 Sophistæ definitionem pœnitentiæ, q̃ sit dolor & propositum &c. ex patribus habuerunt & docuerunt.
- 11 Sed partes definitionis, dolorem, peccatum, propositũ, non intellexerunt, nec docere potuerunt.
- 12 Dolorem finxerunt esse, actum elicitem uì arbitrii liberi, qui detestaretur peccatum, quoties uellet aut nollet.
- 13 Cum dolor is sit passio seu afflictio, quam conscientia uelit, nolit, pati cogitur, lege tangente seu torquente.

e ij

ANTINOMICAE MARTINI LVT.

- 14 Peccatum finxerunt esse, quod contra traditiones ho-
minum esset, rarius quod contra moralem legem.
- 15 Originale uero post baptismum, ne peccatum quidem
esse cogitauerunt, praesertim in prima tabula.
- 16 Contra has paleas, lex malleus dei (ut Ieremias ait) con-
terens petras, omnes homines sub peccato concludit.
- 17 Propositum bonum putabant esse cogitationem ele-
ctitiam uiribus humanis, de peccato in futurum uitando.
- 18 Cum secundum euangelion sit impetus spiritus sancti
peccatum deinceps ex amore detestans, rebellante licet
terrimo fortiter peccato in carne.
- 19 Nec miranda haec eorum ignorantia, cum scriptura post
habita, nec quod lex, nec quod euangelion esset, nosse potuerint.
- 20 Scilicet hominum praecipis & mandatis profusus im-
mersi, ut de rebus sacris & diuinis tamper somnia iudicari.
- 21 Contra hos inutiles & desperationis magistros euan-
gelion coepit docere, poenitentiam non oportere tantum
desperationem esse.
- 22 Sed poenitentes debere spem concipere, & sic ex amore
dei peccatum odisse, id quod est uere propositum bonum.
- 23 Hoc aliqui, causas dicendi, seu materia subiectam non
considerantes, contra legem dei dici putabant.
- 24 Et perniciose docent legem dei simpliciter tollendam
esse ab ecclesia, id quod blasphemum & sacrilegum est.
- 25 Vniuersa enim scriptura tradit poenitentiam a lege dei
inchoandam, id quod rei ipsius ordo & experientia quod
monstrat.
- 26 Conuertantur (inquit) in infernum omnes qui obli-
scuntur deum. Et, pone domine legislatorem super eos,
sciant homines &c.
- 27 Reple facies eorum ignominia, & quaerent nomen
domini, Et in operibus manuum suarum comprehen-

CONCLUSIONES.

ius est peccator.

28 Ordo rei est, q̄ mors & peccatum est in natura ante uitam & iustitiam.

29 Non enim iusti aut uiui sumus, peccato aut morti tradendi, sed peccatores iam & mortui per Adam, iustificandi & uiuificandi per Christum.

30 Quare prior docendus est Adam, (id est, peccatum & mors) qui forma est futuri Christi postea docendi.

31 Peccatum uero & mors, non est uerbum gratiæ & solatiij, sed per legem necesse est ostendi.

32 Experientia est, q̄ Adam prius arguitur legis trāsgressor, post per semen mulieris promissum erigitur &c.

33 Et Dauid prius lege per Nathan occiditur dicentem, Tu es ille &c. Post euangelio seruatur dicente, Non morieris &c.

34 Paulus prius lege prostratus audit, Quid me persequeris post euangelio uiuificatur, Surge &c.

35 Et ipse Christus Marci. i. Pœnitementi & credite euangelio, appropinquauit enim regnum dei.

36 Iterum, Oportuit in nomine eius prædicari pœnitentiam & remissionem peccatorum.

37 Sic & spiritus primo arguit mundum de peccato, ut fides doceat in Christum, id est, remissionem peccatorum.

38 Pauli ad Romanos epistola, hanc methodum seruat, ut prius doceat omnes esse peccatores, iustificandos per Christum.

39 Idem testatur Lucas in Actis, Paulum docuisse & Iudæos & gentes neminē iustificari posse, nisi per Christum.

DISPVATIO

Secunda D. Martini Lut.

- 1 Lex non solum est non necessaria ad iustificationem, sed plane inutilis, & prorsus impossibilis.
- 2 Qui autem opinione iustificationis legem seruant, ipsa etiam uenenum & pestis fit ad iustificationem.
- 3 Cum de iustificatiōe agitur, nihil potest satis dici, contra legis impotentiam, & pestilentissimam fidutiā in lege.
- 4 Neque enim data est lex, ut iustificet, aut uiuificet, aut quicquam iuuet ad iustitiam.
- 5 Sed ut peccatum ostēdat, & iram operetur, hoc est, conscientiam ream faciat.
- 6 Mors non est inflicta, ut per eam uiuamus, Nec peccatum ingentum, ut per ipsum innocentes essemus.
- 7 Ita lex non est lata, ut per eam iusti fieremus, cum neque iustitiam neque uitam præstare possit.
- 8 Summa, quantum cælum à terra distat, tantum debet lex à iustificatione separari.
- 9 Et nihil docendum, dicendum, cogitandum in re iustificationis, nisi solum uerbū gratiæ in Christo exhibitæ.
- 10 Ex his autem non sequitur, legem esse abolendam, & concionibus ecclesiæ tollendam.
- 11 Quin eo magis est necesse eam doceri & urgeri, quod non est necessaria, sed impossibilis ad iustificationem.
- 12 Ut homo superbus & de uiribus suis præsumens erudatur, sese per legem non posse iustificari.
- 13 Nam peccatum & mors eo maxime monstranda sunt, non quod necessaria sint ad uitam & innocentiam.

CONCLUSIONES.

- 14 Sed ut homo agnoscat suam iniustitiã & pditionem,
& ita humilietur.
- 15 Si peccatum ignoretur, præsumitur falsa innocentia,
sicut in gentibus, & post in Pelagianis, cernitur.
- 16 Si mors ignoretur, præsumitur hanc uitam esse uitam,
& nullam in futuro aliam.
- 17 Cum uero non nisi lex utrunque doceat, satis claret,
legem esse maxime necessariam & utilem.
- 18 Quicquid ostendit peccatum, iram seu mortẽ, id exer-
cet officiũ legis, siue fiat in ueteri siue in nouo testamento.
- 19 Reuelare enim peccatum est aliud nihil, nec aliud esse
poteat, quã esse legẽ, seu effectũ & uim legis propriissimã.
- 20 Lex & ostẽtio peccati, seu reuelatio iræ sunt termini cõ-
uertibiles, uelut homo, & risibile uel rationale.
- 21 Tollere legem & retinere reuelationem iræ, est idem,
ac si neges Petrum esse hominem, affirmes autem esse risibĩ-
lem uel rationalem.
- 22 Similis sapientia est, tollere legem, & tamen docere pec-
catum remittendum.
- 23 Cum dicat scriptura Spiritus sancti, sine lege peccatum
esse mortuum, & ubi non est lex, nõ esse præuaricationem.
- 24 Ut impossibile sit, esse aut intelligi peccatum sine lege,
siue scripta, siue insculpta.
- 25 Post sequitur, cum nullum sit sublata lege peccatum,
nullum quoq; esse Christum redemptorem à peccato. Sic
enim ipse Christus dicit: Non est opus medico ualẽtibus.
- 26 Cum autem Christus uenerit, non soluere, sed imple-
re legem, frustra uenit, si nulla sit lex in nobis implenda.
- 27 Et cum lex dei requirat obedientiam nostrã erga de-
um, tollũt isti Nomomachi etiam obedientiam erga deũ.
- 28 Ex his fit manifestum, quod Satan in istis suis organis,
uerbaliter tantum docet peccatum, pccnitentiã & Christũ.

f

ANTINOMICÆ MARTINI LVT.

29. Reuera autem tollit Christum, pœnitentiã, peccatum
& uniuersam scripturam, una cum ipso deo eius autore.
30. Et cogitat statuere pestilentissi. securitatem, contemp-
tum dei, impunitatem & perpetuam impœnitentiã, plus
quam Epicurus ipse.
31. Hoc testatur illa uox eorũ, quod lex arguat peccatum,
& quidem sine spiritu sancto, tantum ad cõdemnationem.
32. Hic apparet, eos uelle tale peccatum doceri, quod non
condemnet, forte quod etiam sine Christo saluet.
33. Nam si peccatum non damnat, restat ut Christus non
redemerit nos à peccato damnante, ita nec ab ira dei.
34. Peccatum enim non damnans, est peccatum melius
quàm sit ipsa iustitia & uita.
35. Quid enim est beatius, quàm peccatum habere nõ da-
mnans, id est, non existens peccatũ?
36. Igitur amota lege, ita sumus salui a peccato, ut ne Chri-
sto quidem egeamus mediatore etc.
37. Sed & hoc falsum est, quod sine spiritu sancto arguat
lex peccatum, cum lex sit scripta digito dei.
38. Et omnis ueritas ubicunque est, à spiritu sancto est. Et
prohibere legem, est ueritatem dei prohibere.
39. Tollere legem, ob hoc officiũ, quod arguat peccatum
ad condemnationem, euidens est furor.
40. Nam hæc est peccati uis, ut Paulus dicit, quod pecca-
tum est aculeus mortis, & lex uirtus peccati.
41. Edamus igitur bibamusq;, & sub istis Magistris can-
temus, Pereat qui craftina curat.
42. Sublata est em̄ lex uirtus peccati. Et consequenter sub-
lata ui peccati, mors quoque & infernus perierunt.
43. Non per sanguinem filij dei legem seruantis & imple-
tis. Sed quia nos negamus esse legem dei, quæ impleatur.
44. Oia eor; de peccato, pœnitentia, Christo & remissio-

CONCLUSIONES.

ne, sunt impurissima & Satana ipso dignissima mendacia.
45 Lex. n. ut fuit ante Christū nos quidem accusans, sub
Christo autem per remissionem peccatorum placata, & de
inceps spiritu implenda.

46 Ita post Christum in futura uita, manebit impleta fas
cta tunc ipsa, quod interim exegit, creatura noua.

47 Quare lex nunquam in æternum tollitur, sed manebit
uel implenda in damnatis, uel impleta in beatis.

48 Isti uero Satanæ discipuli uidentur cogitare legem esse
temporalē, quæ sub Christo cessauerit, ueluti est circūcisio.

DISPVATIO

tertia D. Martini Lut.

1 Pœnitentia Papistarum, Turcarum, Iudæorum & oīm
infidelium & hypocritarum, est per omnia similis.

2 Ea est, de aliquo uel aliquibus peccatis actualibus dolo
re & satisfacere postea esse securū de alijs peccatis, seu ori
ginali peccato.

3 Hæc autem pœnitentia eorum, est particularis & tempo
ralis, tantum de aliquibus peccatis, & in aliqua parte uitæ.

4 Coguntur ita sentire, qui peccatum originale profus
non intelligūt corruptionē & pditionē esse totius naturæ.

5 Pœnitentia fidelium in Christo, est ultra peccata actu
alia perpetua & usque ad mortem per totam uitam.

6 Quia ipsorum est morbum seu peccatum naturæ detes
tari & odisse usque ad finem.

7 Recte enim Christus dicit omnibus suis, pœnitentiam
agite. Totam scilicet uitam suam uolēs esse pœnitentiam.

8 Toto enim tempore uitæ durat peccatum in carne no
stra, & aduersatur spiritui sibi aduersario.

f ij

ANTINOMICAE MARTINI LVT.

- 9 Quare omnia opera post iustificationem, sunt aliud nihil quàm pœnitentia, seu bonũ propositum cõtra peccatũ.
- 10 Nihil aliud enim agitur, quàm ut peccatum, per legem ostensum, & in Christo remissum, expurgetur.
- 11 Sicut filiorum Israel erat post obtentam terram Canaan, Iebusæos in finibus suis morantes expellere.
- 12 Et sicut non minor erat labor reliquos Iebusæos e finibus expellere quàm principio inuaderet.
- 13 Ita nõn multo minus est per pœnitentiam perpetuam reliquũ peccati psequi, quã à principio incepisse detestari.
- 14 Vnde fit, ut sancti & iusti (sic exercente eos per legem deo) sæpius tristentur & lugeant pro peccatis.
- 15 Cum tamen remissis peccatis in gratia sint, & in domino debeant gaudere.
- 16 Imo nullum actuale peccatum allegant, Et tamen miserabiliter clamant & petunt gratiã dei, ut est in Psalmis uidere.
- 17 Oratio dominica ab ipso domino sanctis & fidelibus suis tradita, pœnitentiæ pars est & doctrina legis plena.
- 18 Quisquis enim hanc uere orauerit, is propria uoce confitetur sese contra legem peccare, & pœnitere.
- 19 Qui enim petit sanctificari nomẽ dei, is fatetur nomen dei nõndum esse sanctificatum perfecte.
- 20 Et qui petit regnum dei uenire, fatetur se adhuc hæere ex parte in regno Satanæ, contrario dei regno.
- 21 Qui uoluntatem dei fieri petit, fatetur se magna ex parte inobedientem esse uoluntati dei, & de hoc pœnitere.
- 22 At lex dei est quæ docet, Nomen dei sanctificandum esse, quam legem orans testatur se non implese.
- 23 Et qui regnum Satanæ detestatur in sese reliquum, testatur simul se, præcipue legem primę tabule, non implese.
- 24 Et qui uoluntatem dei orat in se fieri, testatur se uoluntati dei non esse obedientem.

CONCLVSIONES.

- 25 Hanc autem orationem oportet ab ecclesia tota orari
usq; in finem mudi, Et a quolibet sancto usq; ad mortem.
- 26 Quia tota ecclesia sancta est, & agnoscit sese peccatum
habere, & perpetuam pœnitentiam agendam esse.
- 27 Quare & ipsa oratio dominica docet legē esse ante, sub
& post euangelion, & ab ipsa inchoandam esse pœnitentiā.
- 28 Qui enim petit aliquid, prius fatetur sese non habere
quod petit, & expectat donandum.
- 29 Lex autem est, quæ nobis prius ostendit, quid non ha
beamus, & quod tamen sit necessario habendum.
- 30 Sequitur ex his, quod hostes istos legis, oportet ipsam
orationem dominicam quoq; tollere, dum tollunt legem.
- 31 Quin & maximam partem concionum ipsius Christi
tollere coguntur ex historia euangelica.
- 32 Ipse enim Matthæi 5. Legem Mosi non solum recitat,
sed etiam perfecte explicat, & non soluendam esse docet.
- 33 Et pharisæum de magno & primo mandato legis eru
diens, confirmat legem, dicitq; Hoc fac & uiues.
- 34 Passim quoq; per euangelion, arguit, increpat, minas
tur, terret, & similia legis officia exercet.
- 35 Vt nulla unquam sit audita uel futura frons impuden
tior quàm istorum, qui legem tollendam esse docent.
- 36 Scilicet miseros homines, pudet docere & facere, quod
ipse dominus & fecit & docuit.
- 37 Ponatur casus, quod peccatum aliunde, quàm per le
gem possit cognosci, quod tamen est impossibile.
- 38 Cur legem abiici oportet, si idem operetur, quod aliun
de habetur, scilicet cognitionem peccati.
- 39 Et ut grāmaticè seu materialiter sumpto uocabulo lex
tolleretur (Hoc enim necesse est eos sentire)
- 40 Quis tollet illā uiuentē, insculptā in cordibus, & chi
rographū decreti cōtrarium nobis, qđ idē est cū lege Mosi.

f ij

DISPVATIO

Quarta D. Martini Lut.

- 1 Nulla fuit in eēclesia pestilentior doctrina contra pœnitentiam (excepta Saducœa & Epicurga) quàm papistarum.
- 2 Hæc sustulit pœnitentiam integrā & ueram, dum non permisit certam esse remissionem peccatorum.
- 3 Docuerunt enim hominem (etiam pœnitentem) oportere esse incertum de gratia dei & remissione peccatorum.
- 4 Sed remiserunt miserum, ad meritum suę contritionis, confessionis, satisfactionis, & tandem in purgatorium.
- 5 Nec tamen modum aut finem contritionis, confessionis, satisfactionis, ne purgatorij quidem constituerunt.
- 6 Quid autem pœniteas, si incertus sis, an retineātur, ut remittantur peccata tua?
- 7 Hac ratione non docentur impœnitentes & securi incipiendam pœnitentiam.
- 8 Sed territi & incipientes pœnitere, coguntur cadere in finalem impœnitentiam.
- 9 Talibus pœnitentibus Christus nihil prodest, ut qui diffidere coguntur, an Christus pro peccatis sit mortuus.
- 10 Periculosior etiam est impœnitētia finalis & desperantium, quàm impœnitentia securorum.
- 11 Impœnitentia securorum, est contemptus dei. Impœnitentia finalis, est blasphemia in spiritum sanctum.
- 12 Cauenda igitur est doctrina papistarum de pœnitētia, sicut ipse infernus & diabolus.
- 13 Multo magis cauendi sunt, qui nullam prorsus pœnitentiam in ecclesia relinquunt.

CONCLVSIONES.

- 14 Qui enim legem docendam esse negant, simpliciter & reuera nullam penitentiam esse uolunt.
- 15 Argumentatio ista. Quicquid non est necessarium ad iustificationem, neque in principio, neque in medio, neque in fine, id non est docendum etc. nihil est.
- 16 Primum si interrogas, quid istæ uerborum ampullæ, principium, medium, finis, sibi uelint, inuenias nec ipsos intelligere.
- 17 Vt si arguas, hominem esse mortuum in peccato, non est necessarium ad iustificationem, neque in principio, neque in medio, neque in fine, ergo hoc non est docendum.
- 18 Parentes honorare, caste uiuere, homicidijs, adulterijs, furtis abstinere, non est necessarium ad iustificationem, ergo talia non sunt docenda.
- 19 Hominem debere politicæ & œconomice inseruire, non est necessarium ad iustificationem, ergo lex eiusmodi est tollenda.
- 20 Has consequentias Sophistæ olim irridentes uocauerunt, à Baculo ad Angulum.
- 21 Si Syllogismus uult, Hæc non esse docenda ad iustificationem necessaria, quid noui affertur?
- 22 Ex hoc non sequitur, legem esse tollendam, aut non docendam, etiam si nihil proficit ad iustificationem.
- 23 Falso allegatur in minore, Experiencia a Paulo & Barnabæ, per quorum ministerium, sine lege gentes sunt iustificatæ.
- 24 Arguit enim Paulus, omnes peccatores esse (quod officium legis est) hoc ipso, quod iustificandos esse docet in Christo.
- 25 Iustificandus utique peccator est, nondum iustus, Et non nisi ex lege peccator esse conuincitur.
- 26 (Sine lege) ubique in Paulo intelligi debet, ut Augustinus recte exponit, Lege adiuuante, id quod semper secuti sumus.
- 27 Nihil enim iuuat lex ad impletionem sui, sed requirit impletionem sui.

ANTINOMICAE MARTINI LVT.

- 28 Requiritq; etiam a deo seuerè, ut Christo ipso teste, nec ociosum uerbum uelit impunitum.
- 29 Et eodem domino teste, neq; unum iota aut apex præteriri possit à lege, donec omnia fiant.
- 30 Deniq; soluendum est debitum, si nõ opponatur Christus legi exactrici, usque ad nouissimum quadrantem.
- 31 Non facit gratia & remissio peccatorum securos de peccato, ne forte, ac lege, quasi amplius sint nihil.
- 32 Sed multo magis diligentes & sollicitos, ut per Christum Saluatorem ea quotidie uincamus.
- 33 Lex enim nulla nostra necessitate, sed de facto iam inuitis nobis adest, ante & in principio, medio, fine & post iustificationem.
- 34 Vult em̃ ab initio peccati per Adam perpetrati, usque quo per Christum uictorem impleatur, doceri, nosci & agnare.
- 35 Sola uero fides in Christo iustificat, sola implet legem, sola facit opera bona, sine lege.
- 36 Sola enim accipit remissionem peccatorum, & sponte facit opera bona per charitatem.
- 37 Verum est, post iustificationem sponte sequi bona opera, sine lege, scilicet, iuuante nec iam extorquente.
- 38 Summa. Lex non est utilis nec necessaria, neque ad iustificationem, neque ad ulla opera bona, multo minus ad salutem.
- 39 Sed e contra iustificatio, bona opera & salus, sunt necessaria ad legis impletionem.
- 40 Venit enim Christus saluum facere, quod perierat, & ad restitutionem omnium, Vt Petrus dicit.
- 41 Quare non tollitur per Christum lex, sed restituitur, ut fiat Adam, talis qualis fuit, & etiam melior.